

ХАЛЪМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ партин Халъмг таньгчн болн Элст балгсна комитетсин, куч-кблсчнрин депутатнрин Таньгчн болн балгсна Советсин газет

№ 41 (2874)

1957 дж. июнин 29

Үнн 20 деншг

Күч-көлсчнрт культурун баядл тетглгэнд оньган өгхмн

Мана советск олна баядл-джиргэлнь улм-улм ясрад, бдр ирвас оньгдарад йовна. Күч-кблсч улсин культурун баядл-гьн тбрмүд түүг дахн-байсад, тасрха угагьар бсдж бргдждж баяна.

Урд цагт, нам экн советск йосн шин делгрдждж кемд болв-чиги, мана бргн теегар халъмг күн зун уньта, зургьан термтә ишкә герән темәнә нур-гьнд тенхсн, малин идгәр нүүгьад, буугьад йовдг билә. Тер цаг ода болхла тууль болдж медгднә. Дбчн джил советин йосн делгрсн учрар, коммунистическ партин чик гардврт эдл-аху, эрдм герлән бргджджүләд, делкән тууджд орсн дембрлтә баатр орн-нутг бат-байн джиргьлтә болв.

Мана тосхлтин, мал-гер бсг-лгьнә күцәнгьү дахдж, күч-кблсчнрин баядл-джиргьл ясруллгьнд күчтә сән диилвр-мүд кегдв. Тер дотр күч-кблсч улсин эрдм-медрл ббдләд, баях баядл-джиргьл цухлт угагьар бсдл-бргдждж йовсна ашар, тедниг саянәр, сергмджджгьар баядлгь тетглгьн улм-улм гүүд-нә.

Урд цагт селән, хотн болг-гьнд эрдм-герлин очн болдж клуб, күүкд улс дотр улаи гер гаргьлж тетглгьн эркн тбрмүд болад сангдлг баясн болхла, ода тер хамг хуучл-дад шин джиргьлд, шин тех-ническ бслтлә, шин нәрн неквр-мүд тавгднә. Нам йосндан авад ухалхла, агьу ик үүл-двртә советин баатр олн амтн бдр бурин үзмдждә кбдлм-шиннь хбдн үлү саянәр, сер-гмджджгьар, культурун кевәр амрхдан дурта, тер седклинь тетгх—мана даргго күцәх тбр.

Мана таньгч—торгьн ноос-та хбд бсг-лгьнә таньгч. Тал-данар келхлә торгьн, шеемг, бастон, шевиот хувид келгьнә экн булгнь.

Тер үүлдврт йовх хбдчнриг культурун кевәр баядлгьх, тед-ниг әлк-нег кергтә хамгарнь тетгх, кино авч-оч үзүлдж бгх, дегтр-газет отартнь күргджд бгх, радио тавх—эн тоот йов-длд, түүрүн болдж партиин, комсомольск организац таслт-го хурц оньган бгцхәх збвтә. Эн джил онц йилгьтә джил. Мана Халъмг таньгчд эврә газр талан олн брк-булнр ирцхәв, ирдж-чигн баядлхәнә. Эдн урднь баясн газртан со-ветск культурун джиргьләр баядлгьад, советин орна олн-келн улсла хамдан тосхлтин, эдл-аху бсг-лгьнә әлк-нег

тбрмүдт түүрүн нүүрт шундж кбдлдж йовсн улс. Эврә газр-тан ирдәд эдн түүнәсн үлүгь-әр шундж кбдләд, ахр цагин дотр-зуур таньгьчан түүрүн нүү-рт гаргьхар седәд ирдж йов-цхана. Эдниг культурун тбрәр тетглгьн—эндр бдрин даяч тбр болджана.

Района парторганизац эн тбрт эндр бдр мел лавта сә-әнәр, шамдгьа даяч кевәр уулджджәцхәнә гидж келдж болшго. Тер ирдж йовх ул-син бийсиннь заатг культурун кбдлмшиг күчтә саянәр олн дотран делгрүлдж чадх улс дала йовцхана. Тедниг чикәр эдлдж, эврә бийсиннь эврә джиргьлән ясруллгьнд агс-лгьиг дора газра партиин, комсомольск, эдл-ахун болн профсоюзн гардачнр, совхозмуд-ин директормуд, колхозмудин ахлачнрин зармнь йостагьар тетгдждж чаджд баядлхәхш. Тер йовдлгь цааранднь тесджд болшго.

Тосхлтин керг бдгә эндрин эркн тбр болв; баях гермүд бярлгьәр балгьсна партиин, совхоз-колхозин парторгани-зацсин кедж йовх кбдлмш чинрлгдх збвтә. Тер тосхлтд йовх кбдлмшчнриг культурун халхар керглгч тоотар тетгх кергтә. Нег үлү эн тбр тань-гьчин толгьалгч организацсин бргн дор баях Элст балгьсна тосхлтд татугьар кегддждәнә. Эн тбрт комсомол даяч нил-чән үзүлх збвтә. Комсомолин таньгьчин комитет балгьсна комитет болн райодин коми-тетс энгьгин олн күч-кблсчн-риг культурун тбрәр тетглгьнд шунмгьа кевәр орлцх эркн ах, гол тбрнь. Багь наста тос-схачнриг, комсомольчнран бел-лдж, балгьсна культурун ге-рин кбдлмшиг чаньгьадж, эн багьчуд килмджд уга баядлгьад, киидән солү-буру йовдл гар-гьхинь ббкрджд, комсомол онц оньган өгхнь эрк уга кергл-джд баянә.

Тәрә, ургьц хуралгьна күн-дтә берк тбр эклдж оркв. Эн тбрин күцәнгьү культурун тетглт бг-лгьнәс бурлх мбн. Кеер баях станмудт дегтр-га-зетмүд цаг деернь күргджд бгх, кино-радио, нәр-наад гар-гьджд бгх, культурун әлк-нег тоотарнь тетгх тбрриг, дора баях парторганизац бат гар-двртан авцхәхми, тер кергиг бдр бур тоолад, шуугьад, хә-лгьгьад баяхмн.

Советин күч-кблсч олиг со-нын сән, нәрн гүн кевәр куль-турун халхарн тетгхмн.

Мана депутатнр

ЗУРГТ: күч-кблсчнрин депутатнрин Халъмг таньгьчин Советин депутат, таньгьчин селәнә эдл-ахун управ-ленә начальник САНГАЕВ Леонид Саигаевич.

А. Балакаевин фото.

Нүүрт йовгч бригад

Мана таньгьчин малчнрин нүүрт йовачнрин тоод Прио-зерн района Чкаловин нертә совхозин комсомольчнриг ору-лдж тоолдж болхмн. Эн сов-хозин комсомольчнр хбднә тбл авлгьнд саянәр орлцсн тбләдән ВЛКСМ райкомин Магталин грамотар ачлгдсн.

Ода хбд киргьлгьнд болн бсв хадлгьнд комсомольчнр шунмгьа кевәр орлцжд йов-цхана. Совхозин малиг элвг бсвәр тетгх тбрриг тедн эврәннь эркн гол тбр гидж тоолцхана. Тер учрар совхозин комсомо-льчнр болн багьчуд бсв хура-лгьна кбдлмшәр социалисти-ческ ббдән даалгьврмуд авч кбдлдж йовцхана. Комсомолеш Алексей Полуяна агрегат онц үзмджджгьар кбдлдж йовна. Эн бсв хадлг 3 шалгьта ма-шинтә „ДТ-54“ гидг тракторар бдртән 32 гектар газрт хадхин орчд 68-70 гектар газрт бсв хадна. Комсомолец Николай Луневин агрегат чигн Полуяна агрегатас ард үлджд йовхш.

Бсв бааллдж йовх Павел Ногатин бригад „У-2“ гидг тракторар бдртән 25 гектар газрт бсв бааллхин орчд 80-85 гектар газрт хадсн бсв баал-ла.

Эн совхозин комсомольчнр болн багьчуд эврәннь нинцгь-гьү сән кбдлмшәрн им ик диилврмүдтә болдж йовцхана.

Эн джилин зун ганьта, ха-гсу болв-чигн, совхозин малиг тетгх бсв хурадж авхвдн гидж комсомольчнр зүткджд кбдлдж йовцхана.

АСАНА БАДМ.

Мах, үс, ноос гаргьлгьиг

холванднь өсгхин төлә

КПСС-н Элст балгьсна комитетин гурвдгч пленум

КПСС-н Элст балгьсна ко-митетин пленум хурдж, „ма-лин шим-шүүс гаргьлгьар болн орн-нутгт орулдж бг-лгьәр авсн даалгьвр күцәлгь-нә йовудин тускар“ гисн тбр тавджд куундвр кев. Эн тбр-әр КПСС-н балгьсна комите-тин негдгч селгәтр ур А.А. Трубицын доклад кев.

Хбд бсг-лгьиг болн ноос авл-гьиг цааранднь бргджджүлхн тускар КПСС-н ЦК-н болн СССР-н Министрмүдин Советин илгәсн бичгәр куундвр кехләрн, балгьсна меллд ор-джах колхозмудин чледүд болн совхозин, МТС-н кбдлч-нр болн специалистнр бий деерән шин, ик даалгьвр ав-цхав. Хбднә тоогьинь 1960 джилд, 1956 джилд баясн тоола дуньгьүлхлә, хойр хол-ванднь бсгх, селәнә эдл-ахун 100 гектар газр болгьна тоод 144 хбдтә болдж 707 кг. ноос тенүнәсн бгх болцхав.

Болв, малин шим-шүүсинь бсг-лгьнә тускар авсн даалгь-вр сулар күцәлгьджд йовна, тнигәд орн-нутгт мах, үс, ноос орулдж бг-лгьн хашн-гар кегджд йовна. Эн тускар халъмг таньгьчин партакти-вин хург, хбд бсг-лгьнә хал-хар мана кедж йовх кбдлмш му гидж темдгьлснь тбрүц чик гидж докладчик келв.

Докладар куундвр болснд им улс босджд үг келцхәв: Элстин МТС-н директор ур Н.И. Заричный „Буратинский“ рән, авб.

совхозин директор ур А. Му-харинов, Сталинә нертә колхо-зин комплексн бригадин бри-гадир ур М. Д. Калюжный, Ленинә колхозин ахлач ур И.Т. Гончаров, КПСС-н бал-гьсна комитетин зональн сег-ләтр ур К. Джиндыков, КПСС-н обкомин инструктор ур Яшкилев, „Победа“ кол-хозин эклцин парторганиза-цин селгәтр ур Каземиров болн нань чигн улс.

Куундвр келгьнд босджд үг келсн улс цугтан, авсн ик даалгьвриг күцәлдж болх аргь-чидл баянә, орн-нутгт мах, үс, ноос орулдж бг-лгь-иг ббрхн хойр-гурвин джилин эргцд холванднь бсгджд чад-вдн гидж иткүлдж келцхәв. Энүгән дахулдж тедн Элстин колхозмудар малин хотин кбрньг бурдәлгьиг болн ма-лиг усар тетглгьиг даруд батта саянәр хагьлиж кехмн гисн тбр тавцхәв, малас гару икәр гардгиг уга кех кергтә, эн тускар специалистнр ул-син кбдлмшиг чаньгьахмн гидж келцхәв.

Авсн даалгьвриг диилвртә-гьәр күцәх, эн төләд партиин организацин политическ болн олн-дундин цаялгьврин кбдл-мшиг ясрулх тодрха хаалгь-инь зааджд, бсв хадлгьна бол-лн буудә хуралгьна зураг даруд күцәлгьиг тетгх шинд-вр пленум, куундвр кесн тб-

Яшалтинск района колхозмудин токмудар буудә бәргдждәнә

Таньгьчд түүрүн болдж Яшалтинск район тәрәнә ургьц хуралгьан эклгә. Комбайновый агрегатс тәрә хуралгьна кбдл-мшднидн джилинәс бурднйгьү баядлгьтәгьар орцхав. Июнин 28-д хуралдж авх 45 миньгьн 495 гектар буудән культурас 20.300 гектаринь хадчксн бая-нә. Хадгдсн тер тоогьас 15.100 гектаринь хадд уньгьачкад, дакад цоклжд авлгьна аргьар хадгдв. Хадад уньгьачксн 12.650 гектар тәрәнәс 90 миньгь

центнер буудә цоклжд авгдв. Государствд 6.500 центнер буудә бггдв. Район государствд буудә энүнәс икәр орулдж бгх аргьта билә, болв тер аргьан олзлдж чадджджәхш. „Новый мир“ болн „Победа“ гидг колхозмудин токмуднь буудә-гьәр дуурнь. Шулуи болдгар кблг-күч олдж бурдәлжд, госу-дарствд буудә орулдж бг-лгьиг хурдлулх эркн тбр—колхозму-дин гардачнрин бмн баянә.

К.БОТИЕВА.

Бсв хадлгьна тбр района советин сессд куундгдв

Одахн шидр Целинн района күч-кблсчнрин депутатнрин Советин сесс хурсн, малд хот белдлгьнә зуран күцәврин туск тбр тавджд куундв. Эн тбрәр доклад кесн, района Советин күцәгч комитетин ахлачин дарук ур Н. В. Ни-китин, бсв хадлгьна кбдлмш сулар делгрджд йовна, ода кү-ртл хадх газрин брәл хувнь зуг хадгдсн баянә, хадсн бс-сиг хуралгьн ик хашнгар кегдждәнә гидж келв.

Силосн хот малд белдлгьн цаньго муугар кегджд баяхнь сесс деер илткгдв. Районд баях 5 совхозас зуг ган-цхн „Троицкий“ совхоз силос буллгьна кбдлмшиг эклдж. Им аргь-эв наадк совхозмудт

чигн баясиг эдн олзлдж чад-джджәхш.

Района Советин депутатнр, района селәнә эдл-ахун гарда-чнрин кбдлмшин сулиннь зааджд келцхәв. Районд „Западный“ совхоз бсв хадлгьна зурагьан саянәр күцәлдж йовна, хадсн бсвән даруднь хурадж авлгьиг тетгдждәнә. Эдн воскресник даран-даранднь кенә, кбдлсн улсин үн-шангинь тер бдртнь бгнә. Им сән дамшлтиг тәр-хаджд олзлгьн кегджджәхш.

Бсв хадлгьиг делгү чань-гьах, хадсн бсвән 5-7 хонгин дотр хурадж авхиг тетгх, даруд силос буллгьиг цуг эдл-ахус эклгь кех шиндвр сесс батлдж авб.

Д. БОСХМДЖИЕВ.

Дөчдгч джилин өөнд

Думбр Тбрскм тогтад
Дбчн джил болв,
Ард йовсн нутг
Алдр нер эдлв.

Советин йосна хаалгьар
Социализмиг гатлад ирввдн,
Коммунистическ партин
гардврта
Коммунизмүр ишкджд
йовнавдн.

Дөчдгч джилин өөниг
Батта диилврәр темдглий,
Делкән амтилә нинцнйгьү
Байрта Халъмгм цецглх!
ДАЛАЕВ НАМЧА
Черногорск. Красноярск ирай.

Партийн төрмүд

Экльц парторганизацин селгәтрмүдин семинар келгәнә дамшлт

Одахн күртл экльц парторганизацин селгәтрмүдин, теднә дарук улсин болн комсомольск организацин селгәтрмүдин семинар келгдхләрн, КПСС-н балгсна комитетд болд билә. Семинарт селгәтрмүд цугтан нег газр хурдж, нег төрәр күүндвр кецхәдг бәәсмн. Иигдж семинар келгәнг КПСС-н Элст балгсна комитет онгдарулад, колхозмудин, совхозмудин болн МТС-н экльц парторганизацин селгәтрмүдин семинариг, тосхлтин, промышленн, транспортн болн нань чигн организацин парторганизацин селгәтрмүдин семинарас талдан кедг болв.

Шидр Ленинә нертә колхозд, колхозмудин, совхозмудин болн МТС-н экльц парторганизацин селгәтрмүдин, теднә дарук улсин, группоргсин болн комсомольск организацин селгәтрмүдин семинар болв. Эн семинарт орлцсн улс, колхозин хә киргәлжәсн пунктд олад, хә киргәлгән ягдждж келдхлә, киргәлгәнрин культури бәәх бәәдллә, олтундин политическ кәдмшлә таньлдцхав.

Элстин наадк гурви колхозмудин кәдмшәс, эн колхозд хә киргәлгәнә кәдмш зәвәр сәәнәр келджд йовна. Семинарт орси улс эврәннә колхозд уга кесгзүсн кәдмш үзцхәв. Хә киргәлгәнә шишлн комплексн пункт гаргәлгв. Хә киргәлгәд электрическ 4 агрегат кәдлджәнә. Ноос шахдг 2 пресс, баглчксн носиг машини деер ачдг механизм бәәнә.

Хә экльц киргәснәс авн колхозин правленә болн экльц парторганизаци сән чинртә кевәр эн кәдмшиг кехд онгган сәәнәр өгцхәдждхн үзгдв. Киргәлгән болгәнд шишлн нө-

мер бгәд, киргәсн хән болгәлнн бас терномер тәвджд темдглнә. Иигджд кәдмш бурдәгдсәр, сәәнәр киргәсн киргәлгән улс олвр деерән немур ун-шань авцхана, мууггар киргәсн улсин олвраснә хасгдлгән келднә.

Колхозин гурвдгч агрегат (начальникнә үр Неберикутя) нүүрт йовна. Эн агрегати киргәлгәнр өдртән 500 хә киргәлгәд, 3000 килограмм нос авна. Эдн дамджд йовдг Улан туг авсн бәәнә. Багнә наста колхозникуд-киргәлгәнр Безрукова Л., Василенко Т., Цикалова Н., Шевченко З., Лекаидзе Я., Радченко И., Козырь Т., Семкина Н., ноос киргәлгәнд зураган 150-200 процент күүднә. Киргәлгән Бардакова Л., эврәннә селгәнә заамд өдртән 60 хә күүрджд киргәлгәд 340 кг даву ноос авна.

Ленинә нертә колхозд хәбнә киргәлгән дуусгджд йовна. Июньн 20-д, киргәлгәнд тәвсн хәбләс 87 процентнә киргәлгән бәәнә. Государствин ноос авдг пунктд 140.951 килограмм нәрн ноосн өгдлчкв. Дундинәр ода нег хәбнәс киргәлгән авсн нооснә 5 кг 350 гр болна. Кесг ах хәбчнр элвгәр ноос киргәлгән авцхав.

Хәбнә киргәлгәнд зу гар күүн кәдлджәнә, эдн зуна цагт бәәдг модн баракет бәәцхәнә. Энүнд хот кедг, хот уудг гер, улан шугәу бәәнә. Цәәлгәврин кәдмш сәәнәр келдждәнә.

КПСС-н Центральн Комитетин болн СССР-н Министрмүдин Советин, "Хә өсгәлгәнг болн ноос авлгәнг цаарандн өсгджд өргдждүлхин тускар" бичси бичиги болн РСФСР-н Барун-Ар үзгин областсин болн автономн республиксин селәнә эдл-ахуд кәдлгәнрин Ленинград балгәснд 1957 дж-лин майин 22 т болсн сове-

шань деер үр Н. С. Хрущевин "Амн болгәна тоод мах, тос болн үсгаргәлгәр Америкн Соединенн Штатсиг өбрхн джилмүдин эргцд күүджд авхн" гиджд келсн үгиг, Цуг-Союзин селәнә эдл-ахун болн промышленн гәәхүл секгдхд үр Н.С. Хрущевин келсн үг, Ставропольск крайин цуг колхозникудт болн колхознирт, МТС-н болн совхозмудин кәдлгәнрт, селәнә эдл-ахун специалистнрт илгәсн үр Н.С. Хрущевин йбрәджд мендлгәнг цуг киргәлгәнрт цәәлгәлгәд өгдв. Тавн хонг болгән хәбнә киргәлгәнә йовудин дигн келднә.

Хә киргәлгәнә кәдмшлә таньлдчкәд, семинарт орачнр ах хәбч В. Д. Безруковд оч гинч болцхав. Терүнә отарнә торгән нооста хәд. Колхоздан хойр джил дараггар хәбдән эрт хургәлуджд, тәлинә авчак күүн. 1956 джил 100 хәбнәс 124 хургә, хән болгәнас 6,280 кг ноос киргәлгән авб.

Энүнә дару семинарт орлцачнр нань чигн кесг зүсн кәдмшмүдлә таньлдчкәд, колхозин клуб семинар кецхәв. Семинарт колхозин экльц парторганизацин селгәтр үр Кривоносос, Бийдән авсн социалистическ дөрдләнә даалгәврмуд колхоз ягджд күүдждәхн" тускар доклад келв. Эн төрәр үг босджд келдхәсн колхозмудин болн МТС-н экльц парторганизацин селгәтрмүд үүрмүд Вагин, Кузьмин, Мирный, нань чигн улс.

Хәбнә фермин заведующ үр Некрасов, семинарт ирсн улсиг, фермин кәдмш ямаран кевәр келджд күүджджд бәәхлә таньлдулв.

И. МАСЛОВ.
КССС-н балгәсна комитетин инструктор.

Тәрсн эрдни-шишәг сәәнәр а с р х м н

Амн болгәна тоод мах болн үсгаргәлгәр Америкн Соединенн Штатсиг өбрхн джилмүдин эргцд күүджд авхн төләд мана таньгәчин цуг колхозмуд болн совхозмуд улм икәр малан өсгджд, теднәс гардг эдл-уушиг икдүлх кергтә. Эн хамгиг күүдхн төлә малиг элвг хот-хоолар тетгх эрки чинртә төр.

Бод болн хән малд элвгәр теджәл эс белджд авхла, теднәс икәр мах, үс, тос болн нань чигн шим-шуус авч болышго. Тер учр деерәс, эн онц чинртә кәдмш гиджд тоолджд, олн-зүсн шимтә хот-хол элвгәр күүрдгәр белдхн.

Эн кергиг шунмгә кевәр күүдхд эрдни-шишә гидг культуриг тәржд өсгәджд авлгән чинртә нег төр.

Эрдни-шишә гидг культури сән буудә өгнә, кәкәр хаджд силос дарджд авхла, малмудт, онгдан тәрмр өвснәс йилгән сән шимтә теджәл болна. Саалин укмүдт ним силос өгхлә үс икәр өгнә.

Эрдни-шишән сән ургәц болн түүнәс сән буудә авхн төлә сәәнәр хадгәлжд, газринь джөблүлжд, цаглань тәржд, цаарандн асржд өсгх кергтә. Тер учрар эрдни-шишә тәрлгәнд килмдән өгәд, болгәлгәд, чикәр тәрх кергтә.

Сладковск, Виноградненск болн нань чигн МТС-н гардврт бәәдг колхозмудар, механизатормуд килмдән өгч, чикәр хадгәлжд сәәнәр тәрсн учрар эрдни-шишән гарцнә йир сән.

Троицк, Приютненск болн Элистинск МТС-д газриг мууггар хагәлжд тәрсн учрар, эрдни-шишән гарцнә сән биш, нам теругәнчи эс хәләджд асрсн деерәс, оралдата өвсәр бутәчксн бәәнә.

Эрдни-шишәг цаглань, хойр дамар самнджд, оралдата өвснәс цеврлжд, сәәнәр асрхла, ургәц авч болхн.

Биноградненск, Соленовск, Элистинск МТС-р эрдни-шишәг түүрүн нег дакжд асрчкад төгскәчкәд, хойрдад асрлгән төгсгәдждәнә. Садовск болн Приютненск МТС-д ода чигн эрдни-шишән түүрүнәк асрмджиг төгсәгәд уга, Малодербетовск МТС болхла эн кәдмшиг экләд чигн уга.

Сарпинск района Садовск МТС-н тетглгәнд бәәдг "Гигант" гидг колхозд эрдни-шишә тәржд, икәр ургәц авч аргә бәәнә. Эн колхозд 500 гектар газрт эрдни-шишә тәржд, энүг усар тетгх аргә бәәнә.

Болв зуг эндр өдр күртл усар тетгәд уга. Тәрсн эрдни-шишәг усар тетгджд, асржд ясулхла кесг холван икәр ургәц авч болхн. Зуг эн колхоз эрдни-шишәгәс ик ургәц авхн төлә йоста ноолда келдждхн уга.

Ода, тәрә хуралгәна кәдлмш эклчкв, болв эрдни-шишә асрлгәна кәдмшиг мартхми биш. Нег өдр үрәл уга асржд, хәләджд йовх кергтә.

А. ПШЕНИЧНЫЙ.
Селәнә эдл-ахун таньгәчин управленә ах агроном.

РАССКАЗ

Булг

ИНДЖИН ЛИДЖИ

Зуни догшин халун. Хол газрас гарсн бәәдлтә йовгән күүн теегин кәдән ут хаалгәр геньгр-геньгр гигәд йовад йовна. Деерәс нәрн цонана, дорас газрин халун кәрсн хәәрнә.

Кецү цумцг. Ки давхцад йовна. Хая-хаяд салькн халун кингәр экрнә. Кәдән хаалгә күүг кәтләд, чирәд йовна. Күүнә чинән-чидлнә баахн-бичкнәр хәрәд, цогцнә салдагәд ирв. Эргмдән хәләнә—джирлгән джир-джир, гүвр-гүвр гиджд тошхлжд кәблдсн болма. Эн күүнә амн хагсад ирв. Зүсн мет өтки цагән кәбсн келн деернә зуурлднә, "цангәлжд үкнә гидг эн болхн" — гисн седкл түүнд орна. Тер заамд нүдн цәәгәд, ухан харнәгүтрна. Зүркн "тук-тук" цокна.

Амндан авч шүлс гаргәхар, цангәлжд йовх күүн, хаалгәс гарад, өкәс гигәд өвс таслв. Болв өвсн тас хагсу, бас күүн мет цангәлждах дүртә. "Унда-слгәнд эн улм нәкцл болхнә яахв" — гиджд санад, тер өвс амндан авсн уга.

Цангәлжд йовх күүнә нүднд цагган, улан, цәнкр, кәк, кесг олн акад өнүгс цәс-цүс

гиджд үзгдхәсн болад ирв. Зүркнә цоклгән: "Усн... усн... усн... гисн болад йовна.

Эн күүн тамтрв чигн, уралан йовад йовна. Хойр кәлнә бас: "усн... усн... усн..." гисн болджд шарклна.

Хотхр газрургев-гейткн халгә авад орв. Йова-йовтл тернә зәвәр гүн сала болджд гарв. Зонг болсн күүн тамтрн, бұдрн салаггар орв. Салан йоралд утулнә ургәсн, нигт ногған кәкрнә. "Иа, дәрк, усн бәәвзго" гиджд сани, эн күүн зәлврв. Ногған дотр орад ирхлә, газр невчк чигтә... "Усн... усн... усн... бәәвзго, дәрк!"

Ногғанә тал дунднә үкс ирхлә... дәрк, усн! Сутци болсн нәрхн судлар "амд усн" ногған заагар дөләкн аргәул үсәрнә. Цангәлгәд үкдждх күүн, чичрен гаран уснд күүргв. Усн лавта мөн...

Ус үзн харгәсн күүн серәд, нүдән секв. Ямр удан кевтснә йир медгдхш, кирдхд удан болсн бәәдл уга. Амд кәндрдждх ус ормаджд хәләв. "Э усн лавта мөн, эн үзджәнәв...", Усн... усн джиргәлин экн... гиджд урлан кәндәгәд, дөрв

кәдлсн күүн, толгәгәган уснур кәцәлгәв... Зәвәр киитн усн, йир джөблн. Седклдсерл орв.

Цангәлгән күүн ус икәр генткн уудмн биш гиджд кәгшдин келдг үүнд тодлгдв. Тегәд, усиг бичк-бичкнәр зальгадаршалад, гарарн авад чирәггән норгәд сана авад залу суув. "Амд бәәхлә, орчлнә кецү сәәхн" — гиджд санад, энд-тендән хәләв. Шидрт күүн уга. Царца-хас джиргдлнә, талин юмн медгдхш.

Зәвәр удан суугәд, залу невчк сергв, цогцнә чангәлгәв. "Хамагәс эклсн усн болхв эн" гиджд соньмсал, хаалгән күүн босад, сала дөдләд, түүнә экн талнә гарад өгв.

Дүннхд өрәл дуунад йовад оркхла, нигт кәк хогән ноггәтә бички булнә харгәв. Тер булнәгәс, ногғанә йозур заагур, нүднәс гарчак нүлмсн мет, цегәһн усн нег джисәггәр аюрхн тургәлд бәәнә. Уснд гаран күүргән—йир киитн.

Кәк хогән ногғанә кәвәггәр йовад, булнәгин цаад шугәуднә ирхнә—невчкн эргтә зуух бәәнә тер зуухин эрг дорас эгл айта усан тагчгар биндин тальвдг соньн булг бәәнә. "Кенә төлә кезәнәс нааран би үүнд бәәхмб?"

Мамаг керглх күүн нарт делкәд угав?" гиджд гейүрджд шугшгсн күүкнә дүр эн булг күүнә седклд орулна. "Уга. Буру кемәц. Чини нилч дала, чамаг әмтн энәкрлжд, тәквр кех" гиджд эн булгин усна аршалджд әмдрсн күүнә зүркнә бульгднә...

Тер минецк бәәсмн, — гиджд, эн тууджд келдждәд, колхозник Эрднин Долан, махлагән гарган авад, буурлтсн усән хооран кеджд илв.

— Нам гигит! Йир соньн тууджд бәәджд, — болад таарад суувдн. Эцкдән герәсләд, Эрднин Долан эн салад хойр бургәс хөр-гар джил хооранд тәрсн, ода холд үзгднә. Тер бургәсд эклжд үзгдәд кәкрнәс авн эн газриг әмтн "Бургәст" гиджд нерәджд, нам ду чигн гаргәлжд, тер дуунд иигджд келднә:

Булгин уснд бооджсн Бургәсн модд шавшна. Эдниг эклжд тәрсн Эрднин Долан байсна...

Эрднин Долан бәәдг колхозинхн булгар элвг Бургәстиг боогәд, дала ус тогтәкджд. Эн усн эргнд бургәст биш, нань чигн олн зүсн модд шавшджд ургәсн, шуугдждәнә. Эднә өргн сүүдртнә әвтәкн

гермүд цемцәлдсн дүрстә зергднә.

Салан хойр ташуггар нигт кәк ургәмл үүлн мет күүринә. Эннә олн-әмтнә огород, түүнд бодниц, хавстн чигн, агүрцг, помидор чигн цуггар, цуггар ургәлждәнә. Халун гань ямр догшин болв чигн, эн усн шидрк газр ода биндин голнә девтлнә, байн кишгтә дүрклджәнә.

Саксисн хамтхаста модд заагт, боодгин наласн усна эргнд биндин дөрвн цагт бичкн күүкд, баггәчуд дөгцхәнә. Галуд, нугәсд газра олн шовуд ниргджд шуугцхана, олн-олн хәд чигн мәәләлднә. Гахульта улс усна кәвәд дань үзгднә.

— Загәсн бәәнү?

— Дала... загәсн дала! Эндрк джиргәл магтгч дүүвр дун төвкнүн асхнн замд бөдән өрвкжд нисәд, деерәс энд асхрсн болна. Боодгин усн негл кевгән тиньгр тогтун мелмәнә. Мәнт күүкн кәвүн хойриг саатулжд наадулгч бичкн бор онггәч, сарин сарулд мелмгәр усни элкн деггәр гульдрад-гульдрад йовна. Тачкисн-тачкисн инәдд эндтенд соньсгднә.

Сәәхн соньн булгудин эгл айта усн, уурхан сань мет, биндин үсәрджд турглна.

Сургъульчнрин зуна дамшлт

Дундин болн долан джилә школмудар зуна селәнә эдл-ахун сургъульчнрин болн производственн дамшлт энджл эклдж кегддженә. 5—7 болн 8—9 классмудин сургъульчнр эн дамшлтиг дасдж гарх зөвтә.

Зуна цагт кегддженә эн сургъульчнрин селәнә эдл-ахун дамшлтд эртәсн тоолдж, багшнр болн селәнә эдл-ахун специалистнр чаньгь гардвр бгәд кехлә политехническ сургъульчнр даслгәна эрки тәрн болхмн. Селәнә эдл-ахун сургъульчнрин болн производственн дамшлт зуна сармудт кегдхләрн—сургъульчнрин дасен медрлиг батлдж, улм гүүткддж, сурсн сургъульчнр кех кәдлмшләрн ницүлдж эдлдж чадд дасгәхин төлә кегддг мөн.

Селәнә эдл-ахун дамшлт авсн деерән—эн сургъульчнр колхозмудин, совхозмудин кәдлмшт ик дөнүгән күргдженә.

Мана Халымг таньгьчар сургъульчнр селәнә эдл-ахун дамшлт даслгән, сургъульчнрин бригадмудт болн звеност хуврдж өргнәр делгрдж йовна.

Сургъульчнр сармудт бригадмудт болн звеност кегдәд дамшлт дасгәхла, теднә кәдлмшинь болн культури амрлгәинь гардхд школмудт амр болна. Дакад, сургъульчнр селәнә эдл-ахун машигьәр кәдлмш кәдлгәнд орлцдч чадх бас нег үүдн бәәнә.

Таньгьчин дундин школмудар 19 бригад, долан джилә сургъульчнр школмудар—17 звеност кәдлдженә. Колхозин болн совхозин кесг зун гектар сад, виноград, багц болн наньчигн олн зүсн юм тәрсн газр, эдн кәдлтхә гидж, гаргьдч өгсн бәәнә. Овс хадлгәна звеност—3500 гектар газрин өвс хадхмн, тәрәнә звеност—600 гектар газр гаргьдч өггә—400 гектар газрт эрдни-шишә тәрдж, өсгдч, хурадж авхмн.

Сургъульчнрт селәнә эдл-ахун дамшлт дасгәхин төлә, багшнрин коллективс, колхозмудин болн совхозмудин гардачнр, эн кәдлмшиг делгрүлхд ямаран чидл-аргь бәәхинь тоолдж диглв. Бригадмудар батлджах кәдлмшин участкудиг программин некрлә орлцдч ницдгәр тоолдж кех кергтә.

Маныческ школин сургъульчнрин бригадмудт кәдлдженә 108-ч номертә совхозд, селәнә эдл-ахун дамшлт дасхд ямаран аргь-чидл бәәхн, дор ормдн тоолдж диглгдв. Овс хадлгәна нег звено энд кәдлдженә. Эн звено өвс хадлгә агрегатд кәдлдж чадх тегш чидлтә сургъульчнр сармудт бәрдәдв. Наадк звеност тәрәнә газр болн сад халәхиг даалгьдч өгв.

Элст балгәсна негдгч номертә дундин школин сургъульчнр плодпитомническ совхозин газрт кәдләд, хавст, агьурцг, помидор суулгьдиг дасцхав. Виноградник болн талдан олн зүсн темсн, зерземш ургьдг моддиг ягьдч халәдч асрдиг бас дасдж авцхав. Сүл цагт, брәл сарин эргид 34 сургъульчнр кәдлдженә школин бригад 7 гектар садн болн виноградн өвс түүв, 4 гектар гарудин өвс түүв. Терүнәс талдан, 5 гектар газрт хавст, помидор, агьурцг эн бригад суулгьв.

Селәнә эдл-ахун дамшлгьәр дасен медрлән олзлад, сур-

гъульчнр кәдлмшән ик үзмдж-тәгьәр кедж йовна.

Приозери района Садовск школин производственн бригад май сарла гарудин кәдлмш эклдж кев. Эн бригадин зәрм сургъульчнрн хө киргьлгәнд орлцдженә, нег селгәндән 12—13-д хө киргьцхәнә.

Вознесенск школин сургъульчнрин бригадин член Артеменко Тамара болн Бабенко Зоя хойр кәдлмшән сән үзмджтәгьәр кедж йовна. Тедн нег селгәнд 20-д гар хө киргьцхәнә.

Ода бригад болн звеност хоорнд социалистическ дөрлән делгрдж йовна. Алдр Октябрин 40-ч джилин өбниг кәдлмштән ик дилвртәгьәр тосхар эдн шундж йовцхана. Эрдни-шишә болн селәнә эдл-ахун талин культури гарцар ик ургьдч авхар сургъульчнр чидлән арвлго кәдлдж йовцхана.

Улгүрлхд: селәнә эдл-ахун зуна дамшлт даслгәна кәдлмшин ашт сән үзмджтәгьәр ирхин төлә Целинн района Троицкин болн Садовкин дундин школмудт хоорнд дөрлдженә. КПСС-и райкомин бюрон шииврәс иштәгьәр, кәдлмшән сәәнәр кесн бригадс эргәд өггәд йовдг вымпел гаргьдв.

Сургъульчнрин бригадмудин болн звеностин дунд кегдсн дөрләнә ашинь, сургъульчнр джил эклгәнлә диглдж тоолхмн. Дөрләнәд йилгьрсн бригадмудт болн звеност унтә белгүдәр ачлгдхмн.

Сургъульчнрин бригадмудт бурдәлгән—мана таньгьчар шин кегддч йовх керг. Мана школмудт эн керглә энджл түрүн болдж харгьджана. Тер бийнь, сургъульчнрин производственн бригадмудт бурдәлгәнә тәр күдәнүгьүтәгьәр кегдв. Багшнрин коллективс, колхозмудин болн совхозмудин гардачнр эн тәрн чинринь сәәнәр медсн төләд, эн кәдлмш үзмджтәгьәр кегдв гидж келх кергтә.

Колхозмудин болн совхозмудин кесг гардачнр, школмудин бригадмудт селәнә эдл-ахун кәдлмшин зуг газр йилгьдч өгкәд бәәдженә уга. Тедн бригадин улсиг ик сургъульчнр селәнә эдл-ахун специалистнрәр гардвр өгүлдж тетгнә, сургъульчнриг кәдлмштн күргәд, хәрү авч ирх кәдлгәинь

өгнә, дакад полевой станмудт ясулцхана.

Улгүрлхд, балгәсна негдгч номертә дундин школин бригад кәдлдженә Элстин плодпитомническ совхозд тийгдч кегддженә. Бригадин улсиг өрүн болгән школас кәдлмш кех газр-күртлнь машигьәр күргәд, асхдн хәрү авч ирнә. Кесг зүсн тәрән-темсиг болн зер-земш ягьдч тәрдж, ургьадж, асрдиг сургъульчнрт ик дамшлтә специалистнр, агроном-садовод улс заадж дасхна.

Болв сургъульчнрт селәнә эдл-ахун дамшлт даслгәна кәдлмшт оньган эс өгкәх-чигн йовдл ода бийн харгәна. Зәрм багшнрин коллективс, колхозмудин болн совхозмудин гардачнр сургъульчнрт чикдән кәдлмш кехдн болн амрлгь кехдн кергтә хамгинь эс белдхәдч. Зәрм газрмудт сургъульчнр кәдлмшинь хөбн культури амрлгь кедг, культстанмуд кегдәд уга, сургъульчнриг кәдлмшдн күргьдч хәрү авч ирдг кәдлгәинь диглгәд уга.

Тийм йовдлмуд, улгүрлхд, Целинн районд бәәнә. „Троицкий“ совхозд (директорнр Үр Житин) сургъульчнриг кәдлмштн күргьдч, амрсн цагтан нарнас бийән халхлдг полевой стан бәрсмн уга. Халун хот кехш. Тер учрар, сургъульчнрт бийләрн хот-хоолан авад йовх зовлнүг үзгднә.

Троицкин дундин школин сургъульчнр кәдлдженә „Родина“ гидг колхозд (ахлачнр Үр Вдовин) селәнә эдл-ахун дамшлт даслджах сургъульчнрин кәдлмшт килмдженә үзүлджәхмн уга.

Сургъульчнрин селәнә эдл-ахун дамшлт даслгәна бригадмудин кәдлмшт ним ик дутудунд йовдлмуд ода күртл бәәлгьдг цаарандн теслж болшго. Тедниг даруд уурулх кергтә.

Сургъульчнр зуна селәнә эдл-ахун дамшлтиг күдәнүгьүтәгьәр дасхд, тедн сән амрлгь өгх болн кәдлмшән үзмджтәгьәр кехдн цуг кергтә хамгинь белдх—багшнрин коллективсн, колхозмудин болн совхозмудин гардачнрин, советск болн партийн организацсин цугьаранн эрки тәрн мөн.

И. ШАНТАРОВИЧ.
Таньгьчин сургъульчнр эрдмин отделин инспектор.

Эн зургиг Манджин Тагьр Сибирәс мана редакцид илгәдч. Зург дасхд илгәсн бичгән Тагьр илгдч бичдженә: эврә халымг келәр гарсн газетиг бидн ик гидг соньмджа, байртагьәр авч, умшдч медвдн. Мана хамдан кәдлдженә брсмуд болн талдан келн улс чигн бас эн газетәр икәр соньмсцхав. Эн зургт Орса Чона хамдан кәдлдженә улсан „Халымг үнн“ газет умшдч, цәәлгьдч өгчәнә.

Манджин Тагьрин фото.

Юстинск района совхозмудар өвс хадлгәна йовудин тускар

Юстинск районд малин тоогьәр болхла энджл 57857 тонн өвсн хадлгдч, хурагдх зөвтә. Овснә ургьцин шинджәр болхла, района совхозмудт эврә болн күүнә газрас әрә гидж энджл зугл 25000 тонн өвс хаддж хурах бәәдлтә. Хуучн, нилник өвсн гидж 10100 тонн бәәнә.

Тийгәд, джилә өвснәс дутх дүнүгән 23000 тонн болна, эс гидж зурань 63 процент куцәддженә.

Мана таньгьчин күч-кәдлчнр, алдр Октябрин 40-ч өбнд нерәддч авсн даалгьврмудиг куцәх тәрмудт, колхозмудин болн совхозмудин малд хот белдлгәинь ик чинртә тәр зүүдженә.

Юстинск районд зәрм совхозмудтн өвс хадлгәна йовдл ик муугьәр куцәддч бәәхн—эн кергт теднә толгьачнрн чинр эс өгснә учр гидж келх кергтә. Юнүгәд гихлә, „Никольский“ болн „Енотаевский“ хойр совхозмудин директормуд Үрмүд Яровой болн Борисов, өвс хуралгәна тускар

май сарин 30-д гарсн КПСС-н таньгьчин оргбюрон тогтавриг куцәх биш, нам гарсинь эс медсн бәәдч. Эн совхозмудт белдврн кәдлмш тәрүц эс кегдсн бәәдч. Овс хадлгәна бригадмудн зура уга, өдртән кедү гектар газр хадхан медцхәхш. Тедн мөрн дел деер, бурдсн бәәдч, бригад, звено хоорнд социалистическ дөрлән тас уга. Совхозин толгьачнр болн специалистнр бригадмудт килмдч-халәвр өгч бәәцхәхш.

Болв „Никольский“ совхозин трактористнр Үрмүд Докучаев болн Хакелев, „Енотаевск“ совхозин тракторист Үр Бадмаев өдр болгән норман куцәгьәд, сән чинртәгьәр өдртән 50—60 гектар өвс хадна. Овс хуралгәна кәдлмш эн кевтән йовдч, района зура куцәдгш уга. Эн эрки чинртә кәдлмшт шулугьәр сән гардвр өгч, района өвс хуралгәна зураг эрк биш куцәх Юстинск района партийн, советск болн селәнә эдл-ахун организацсин гол тәр

Б. БОЛДЫРЕВ.

Редакцид ирсн бичгүдәс

С а н т о с в р

Бидн Алтайск крайас 33 өрк-бүл Приозери района „Сарпа“ совхозд ирвдн. Совхозин директор болн партийн-профсоюзн организац мана орх гермүдиг полинь угьалгьад, газдота уга цагьалгьад, бел келгүлсн бәәдч.

Ирдж бун, ик-багь уга цугьәр баньд бийсән угьагьад, маниг гурвн хө алдж тоогьад, хойр-гурвн хонгт амрлгь кевдн.

Таньгьчин наадк совхозмудт улгүр болм сән тослт кесдн ханлт өргәд, эврәнн өссн газ-

ртан ирәд, цугтан кәдлмшт орцхавдн.

Малд орад, фермсәр гарад йовджагьад, хөбчнр болн үкрчнр илгдч келцхәв:

—Мана таньгьчин күч-кәдлчнр, алдр Октябрин 40-ч өбнд нерәддч авсн даалгьврмудиг цугтн куцәхин төлә бидн шундж кәдлнәвдн.

Омнн хөбчд кәдлдж йовсн Натра Убуш, Кичгә Мандж отар хө толгьалдж гарцхав. Далтан Сангьдч-Гәрә, Чимән Мухлә, Көкән Балм, нань чигн улс хөбчнр болдж гарцхав. Натра Гәрә.

Гермүд бәрджәцхәнә

Нари гарснас авн, асхн нарсн суутл шууган номгьрл уга, тосхлтин кәдлмш чаньгьрад бәәнә.

Үүнд, „Ленинский“ совхозин 2-ч номертә фермд кәдлдженә улс бийдән гермүд бәрджәцхәнә.

Шавр кирпич келгәнә кәдлмшинь Балдра Очр гардлж кәдлдженә. Уунә бригадас Церна Лидж, Насна Иван, Балдра Мария, Цәкрә М. нань чигн улс кәдлмшән сән чинртәгьәр, өдрин норман 130-140 процент күргдч куцәцхәнә.

Цөн хонгт эдн 30 мингьн шавр кирпич кечкв.

Гермүд тәвлгәнд, гурвн күн кәдлдженә, эдн бас сәәнәр кәдләд, өдрин кех норман 160 процент куцәцхәнә, дөрвн хонгт 2 бүл бәәх гертәвчкв.

Зуг эн кәдлмш түргәр йовх бийн, герин модн уга боллад, бәрвр болдж бәәнә. Хам дуту-дундин тегшләд, гермүд бәрджәх улс дөннөкд болхн фермин болн совхозин гардачнрин эрки тәрн болджана.

Э ЦЕБЕКОВ.

Амнд орлцсдн ханлт өргдженәвдн

Юстинск района Цагьан-Амнднөктәри нәәмн өрк нүүлж ирләвдн. Тедн заагас Бадмаев Анатолий күндәр гемтв. Хамрасн цусн гарад, зогсдч өгл уга бәәв. Цагьан-Амна эмчнр, нутгин толгьачнр цугьәр тусан күргәд, чидлән нөбцхәсн уга. Зугар көвүнә хамрасн цусн гардган уурл уга бәәв.

Района партийн комитетин сегләтр Үр Лиджи-Гаряев Бадмаев Элстлә телефогьәр күүндәд, эмч сурулснд, Элст балгәсна больницин ах эмч Букал Нюрвә сө-өдүлдж йовад өрүн хар дүнүглә ирч, үкс туста эмилгь кегьәд, эм өгәд, цусн

гардгинь зогсдч, Бадмаев Толян амндн орв.

Ода Бадмаев Толя Юстин больницд бәәнә. Цусан барад, амн-ширн тасрсн күн, ода орад-гарад йовад, чидл-чинән орад, эдгдч бәәнә.

Ах эмч Букал Нюрвәд, Юстинск нутга гардачнрт, Цагьан-Амна эмчнрт, Элстәс сө-өдүләд машигьән хурдар, халгь алдл уга ирсн шофер Үр Павлов Лиджл, эднд цугьарадн экн, ах-дүүнр, бердн элдв икәр, үнн гол седклинн ханлтан өргдженә.

БАДМАЕВ Н.

АХ-МАНДЖИЕВ Л.

Хальмг тохмта үкр мал өсгүлгэн— ин гидг чинртä төр

„Амн болгъна тоод мах, үс, тос гаргългъар Америкийн Соединенн Штатсиг дөрхн джилмүдин эргид күндж авх-мн“,—гидж РСФСР-н Барун-Ар үзгин областсын болн автономн республиксийн селәнä эдл-ахун кдлчирин, Ленинград балгъснд, 1957 джилин майин 22-т болсн совещань деер ур Н. С. Хрущев келлä. Тегäd цааранднь эдл-ахун зун гектар газр болгъна тоод мах, үс болн ноос икär гаргългъ авхин тдлä Хальмг тангъчин цуг колхозникуд болн колхозниц, совхозмудин болн МТС-н кдлчир, церглчир, селәнä эдл-ахун специалистир шунмгъа кевär кдлчлхх зөвтä.

Мана тангъчин колхозмудт болн совхозмудт малин бслтиг болн теднäs авх эдл-уушиг бсгд элвäh аргъ дегд ик бääнä. Тер учрар эн ик чинртä кдлмшт мана тангъчин эдл-ахун селәнä цуг специалистир, хббчир болн үкрчир эврәннь чидл-күчän хäärлгго орлчх зөвтä. Тер дотр хальмг тохмта мал нег үлүгъяр бсгхлä, мах, үс, тос элвгär авхнь лавта.

Мана тангъчин колхозмуд болн совхозмуд хальмг тохмта мал бсгхин тдлä, цааранднь тохминь ясдж, тохмта малин бслтиг улм икär бсгджүлх эрки тдртä болджана.

Ода Хальмг тангъчин цуг райодар цевр хальмг тохмта үкр мал—долан мингъын шаху бääнä, наатк малмуд семминталык болн красно-степной тохмла ниилсн малмуд.

1934 джил Хальмг тангъчд хальмг үкр-малин тохм тархалгъна станц бүрдгдсн. Тигхд эн станц бүрдснäs авн, энүнä шишлнь тетглгънä мездл бääсн колхозмудар хальмг тохмта үкр-малмудин тонь ик бääсн. Хббннь эн станц торгън нооста хббдин тохм тархалгъна государственн станцд тохрснас авн, хальмг тохмта малин тохмнь нургълдж талдан тохмта ниилдж одсн бääнä.

Хальмг үкр-малин тохмиг цеврär бärхин кергт хальмг малин тохм тархалгъна государственн станц хärү шинäs бүрдсн бääнä.

Хальмг тохмта малмудиг улм цааранднь бсгхин кергт, шинäs бүрдсн, хальмг малин

тохм тархалгъна государственн станц мах, үс болн нань-чигн шим-шүүс гаргългъиг улм икär делгрүлхин тдлä ноодлчцах керг—эркн төр мбн.

Хальмг тохмта үкр-мал ююгъарн сямб? Негдвär болхла, шулугъяр бсдг, хойрвар—сән идгт шулугъяр мах бärдж таргълдмн, гурвдвар—саалин үкрмүдäs ик үс-тосн авгдмн, хальмг тохмта саалин үкрмүдин үснь йир бткн болдг учрар икär цагъан тос авч болхмн. Дакад эн малмуд хальмг теетг иджлдäд-бäйршäд сурчксн малмуд, теднäs гарсн тугълмуд зургъан сар күрхлärн 190—200 килограмм татна. Хальмг тохмта малин цааранднь улм икär бсгхин тдлä Хальмг тангъчин селәнä эдл-ахун цуг специалистир, үкрчир-малчир шунмгъагъяр кдлчлхх зөвтä.

Хальмг тохмта саалин үкрмүдиг, сән тохмта бухмудиг килмджән бгч асрдж, тедниг онгдан тохмла ниилүлгго цеврär бärдж, шимтä сән теджälär тетгдж хäläx—эркн төр болджана.

Колхозмудар болн совхозмудар икär үс бгдг, хальмг тохмта саалин үкрмүд бärдж, тедниг хальмг, тохмнь сән бухмудла харгъулдж, теднäs гарсн тугълмудиг сäänär асрдж, хот-хоолинь цаглань бгч бсгх кергтä. Тохм икдүлхин кергт эн тугълмудас сäänинь үлдäдж авх керг йир чинртä төр.

Хальмг тохмта малмуд махна малмуд болдг деерән бас саалин үсärн чигн сән болдмн. Үлгүрнь, 1937 джил 383-ч номертä племсовхозд „Улан-Ал“ гидг нертä хальмг тохмта үкр бääсн. Эн үкр зургъадгч тугългъндан джилдän 4826 литр үс бсгсн. Наадк райодар авад хäläxлä иим: „Флора“—нертä үкр хойрдгч тугългъндан джилдän 3340 литр үс бсгсн, „Бригада“ нертä үкр джилдän 3965 литр үс бсгсн. Иим йилгъан ик үс бгдг үкрмүд мана Хальмг тангъчд олн бääсн. Зуг саалин үкрмүдиг сән шимтä, кдк бсвär оньдин эс тетгхлä ик үс саадж авч большго.

Үс икär саадж авхин тдлä саалин үкрмүдт шишлнь килмджән бгч, джилин туршарт күрдгär ургъмл ногъагъяр кесн силос, нег үлү эрдни-

шишän силосар оньдин цагт тетгдж, тärмр бсвär, нег үлү эрдни-шишä тärдж кбкär бгч, цаглань усинь бгч бääхлä үс икär саадж авч болхмн.

Приозерн района „Сухотинский“ гидг совхозин ах зоотехник Б. Снетков иигдж бичджәнä: хальмг тохмта мал шулугъяр бсдг, чангъ-чиирг, тангъчин теетг иджлдäд-дасад бääсн мал; таргън болн йир шимтä мах, дакад сән күнд арс бгнä.

Деер келгдсн совхоз государственвд таргън мах оруудж бгхин тдлä 11 гурт бод мал таргълудджана, дундлад гурт болгънд 180—200 толгъа мал бääнä. Эн гуртсиг толгълдж таргълудджах уурмүд Колодьяжний, Свиная, Железина, Гострый, Белозер, Зайцев, Рублев болн нань чигн улс.

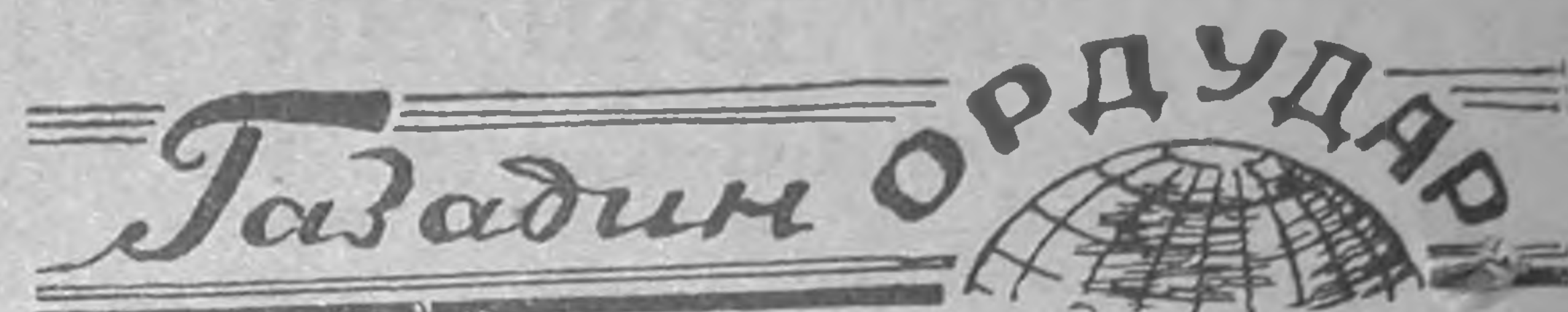
Хальмг тохмта үкр-мал газрин идгт идшлүлгън—мал таргълулгъна хамгин кимд аргънь болджана. Үкр малин сән идгт сäänär хärүлдж идүлхлä, теднä толгъа болгънд бдр болгън 0,81 килограмм немүлдж ясдж болхмн. Кемр тигäd хärүлгънä цуг цагин эргид сäänär хärүлхлä үкр малин нег толгъа болгънд 100—120 килограмм бслт бärдж болхмн.

Мал таргълулгъна кдлмшт бмн нуурт йовх улс олн бääнä. Үлгүрнь, Целинн района „Родина“ гидг колхозин ах үкрч болдж Куликов А. И. кдлджәнä. Нидн джил эн бригад хойр наста бүрүс болн гунджд хäläдж асрв. Тер маласн бдртän дундин нег толгъагъаснь 950—1000 грамм бслт авч бääв.

Приозерн района „Чкалов“ гидг совхозин хойрдгч фермин ах малч болдж кдлджäh үр Гайсаев Г. малан сән идгär идшлүлдж йовсн учрар, дундлад нег толгъа бод мал болгънас бдртän 750 грамм бслт авч йовна.

Орн-нуттан таргън мах, үс, тос бгхин тдлä цуг колхозмуд болн совхозмуд бääх эв-аргъан олзлдж, социалистическ ддрлдä делгрүлдж, таргън мах, үс болн тос бгхин кергт авн длаалгъвран үзмджтä кевär күцäдж, дакад цааранднь тохм ясерулгъна кдлмшиг цуг специалистир болн малчир эврәннь гартан авч ясерулгън—эркн төр болджана.

А. ДЖЕВАЛДЫКОВ.
Зоотехник.

Норвегин олн-äмтн, Норвегин газрт ракетн селм бääлгългъиг бурушаджана

ОСЛО, июнин 28. (ТАСС). Рюфюлькин района профсоюзмудин хамцнэгъу комитетин правленä пленум, Норвег америкн ракетн селмиг бичä автха гидж некджähиг газетс зәнгълджәнä. Резолюциднь иигдж келгдджәнä: „Норвегд НАТО-гъас гарх цаг ирв гидж бидн медджәнävдн, тер юнөгад гихлä, эн организацин член болдж бääлгън, делкäd

ни-төвкнүн бääлгъиг батлхин кергт дөнг-тус күргхд манд саалтг болна“.

Типографин кдлмшчирин профсоюз, Норвегин газрин агъуд атомн селм бääлгългъэс зөвшälхиг Стордингäs некв гидж газет бас сонъсхджана. Норвежск правительств атомн күчнä цуг селмс уурахин тдлä бсгх зөвтä гидж дуудвртнь келгдджәнä.

Чехословакин школмудин сургъулин джил төгсгългън

ПРАГА, июнин 28. (ТАСС). Чехословакин школмудар шүүвр төгсв. Сургъулин джилд 1.300 мингън сургъульчир школд сурцхала. Арвн негн джилä дундин школин сургъуль төгсгн 23 мингъ гар сургъульчир шүүвр бгч гарцхав.

Одгä цагт Чехословакд 12.400 школ бääнä. Сургъулин давсн джилд орн-нутгин школмудин икнъкär политехническ сургъуль бүрдäгдлä. Школмудар мастерскойс бүрдäгдв, тärәнä газрин участкэ бсв, гарин кдлмш кегднä.

Дальн Востокд болсн күчтä аюл-салькн

НЬЮ-ЙОРК, июнин 28. (ТАСС). Номгън Далан барун захд Филиппинд, Тайвань арл болн Японд күрсн күчтä аюл-салькн болв гидж Юнайтед пресс агентствин токийск корреспондент сонъсхджана. Филиппинд кесг гермүд хамхлв, тдмр хаалгъ эвдв. Лусон арлас ар талгшанднь бääг

Батан арлмудар тутргъ тärән аюл-салькнла харгъад цугтан урдж одв.

Июнин 27-д асхрсн хурта күчтä аюл-салькн Япона бмн үзгин райодар дävрв. Теднäs ирсн зәнггär болхла 80 мингъ гар гер эвдрдж, тавн тагт хамхрдж, куунä гару чигн бääнä.

ЯДЕРН СЕЛМ СӨРЛГЪ УУРУЛХИН ТӨЛÄ

ЛОНДОН, июнин 28. (ТАСС). Английск кесг олна улс, ядерн селм сөрлгъ уурахин тдлä, эн тдрär орн-нутгуд хоорнд зөвшäl кехин тдлä улм бргнär босллад йовцхана. Парламентин член лейборист Герберт Батлер, Центральн Хэкии округин нерн деерäs (Лондон) 9.600 кун гар тавсн петиц община палатд бцклдүр оруудж бгв. Ядерн селм сөрлгъ уурахин туск зөвшäl орн-нутгуд хоо-

рид цаг тддäl уга кетхä гидж тер петицд правительствäs некгдджәнä.

Беркенхед бääг „Кммел леард“ гидг верфин керм тосхлг хойр мингъ гар тосхлг нр, Ядерн селм сөрлгъ бурушалгъна митинг кев гидж „Дейли уоркер“ газет зәнггдджәнä.

Керм тосхлгъна болн маши тосхлгъна промышленностин кдлмшчирин профсоюзмудин конфедерацин улс митингд босдж үг келцхäv.

Южно-Африканск Союзд болджах полицейск цааджлгън

ЛОНДОН, июнин 28. (ТАСС). Южно-Африканск Союзас ирсн зәнггългъяр болхла, июнин 26-д негрмүдин болн индийчирин общественин организацин дуудвар, орн-нутгин кесг ик-ик балгъсар, правительствин расовый политикиг бурушасн демонстрац болн забастовкс болцхав. Йоганнесбург балгъснд кесг мингън негрмүд кдлмшт гарцхасн уга. Кесг олн предприятъс балгъснд кдлджäh хähш. Ку дбрäцүлгч йос уурулхиг, тер мет кдлмшин олврин мбнөгиг долан хонгтан багъ гихдän нег стерлинг

күргдж икдүлхиг негритянк кдлмшчир некджähцхәнä.

Тер балгъснд бääсн индейчир расовый дискриминациг бурушасн демонстрац кецхäv. Зу гар полицейск демонстрацур дävрцхäv. Демонстрацур йовсн улсас 15 кун шавтдж гих зәнггтä.

Фордсбург балгъснд индейчирин бүрдäsн митингд орлсн улсур полиц бас дävрцхäv. Гем уга улсиг полицейск цааджла харгъуллгъиг бурушагсн герчлггъ Индейск Конгрессин ЮАС-н Трансваальск отделень барлдж зарлв.

Бельгд болджах забастовк

БРЮССЕЛЬ, июнин 28. (ТАСС). Бельгийск металлургсин болн тосхачирин забастовк улм бсäd, икдäд йовна. 200 мингъ гар кун эн забастовкд орлцдж йовцхана. Джалв ик-

дүлхиг болн бääл-джиргъл ясерулхиг некдж забастовкд орлцдж йовх күч-кдлчирин митингс болн демонстрацс цуг орн-нутгар делгү кегдäж йовна.

Цаг зуурин редактор С. КАЛЯЕВ.

„Äвртä залу“

(Хбкрлгън)

Кдк цемгн костюмиг Кеерäd үмсäd гарв, Амрх бдрär шалтад Äлätхär залу ухалв.

Зун грамм уухар Зүркän бäräd орв, Зальгх дутм, багъдад, Зун арслинь гаргъв.

Мднөгän чилäгъäd, мääмл-зäd,

„Мана кун“ кааклзна, Байн болдж кбвклзäd, Баатр дурахар äврлнä.

Уга-бääхän мартад, Уусн-идсән эндүрäd, Буур кевтä хärкнлä,

Бух мет орклна.

— Чичсән äминь гаргъм Чидл нанд бääнä! Куунлä суугъад уух „Кишгм“ бас дала!—

Иигдж хääкркäd, нугърна, Идändän залу диилгднä, Хоосн газр деер Хорджнънад унтад одна...

* * *
Äрк—äмнд хорта,
Äрк—хавтхд шорта.
Äркич äср—цдбкн,
Äрлгъдж дархнь—олн!

АХМАНДЖИН ЛАГА.
Цагъан-Амн.

Газетд барлгдсн материалн м д р ä р

Олна хот-хол ясерулхин тдлä

Мана газетд барлгдсн „Олна хот-хол ясерулхин тдлä“, гидг статьяд „түргär хот уудж гархд саалтг болдг дуту-дундс Элстин хот уудг гермүдär бääнä“ гидж бичгдлä.

Эн барлгдсн материалар, хот уудг герт äрк худгдлг уурв, хотиг амтта-шимттäгъяр кех эв-аргъ олзлгдджана гидж Элст балгъсна гүүлгәнä кадрмудин отделин ахлач үр Докурова редакцд сонъсхв.